

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1927 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion angående inordnandet i dyrortsgrupperingen av vissa från det samhälle de tillhöra avlögset boende tjänstemän.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 254, har herr *Magnusson* i Kalmar *m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och på vilket sätt vid resp. platsers dyrortsgruppering hänsyn må kunna tagas till de synpunkter, som i motionen berörts.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av *socialstyrelsen*, vilket yttrande såsom bilaga fogats till detta utlåtande. Till utskottet har vidare avgivits yttrande i frågan av *ordföranden i Fyrpersonalens förening*, *förmästaren C. G. Hagström*, Landsort, vilken för fyrpersonalens del anslutit sig till de i motionen framförda synpunkterna och tillstyrkt en utredning i motionens syfte.

Yttranden.

I och med genomförandet av den år 1919 beslutade löneregleringen för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk stadfästes en princip, som sedermera varit grundläggande för statsmakternas fortsatta löneregleringspolitik, nämligen att befattningshavarnas löneförmåner skola anpassas efter levnadskostnadernas olika höjd på de olika tjänstgöringsorterna. För detta ändamål skola de orter, där befattningshavare i statens tjänst, som beröras av ifrågavarande bestämmelser, äro stationerade, indelas i sju dyrortsgrupper. Rörande ortsgrupperingen meddelas beslut av Kungl. Maj:t efter förslag av *socialstyrelsen*. Hittills hava företagits två hela landet omfattande dyrortsgrupperingar, vilka tillämpats den första från och med år 1920 i samband med ikraftträdandet av det nya lönesystemet för kommunikationsverken och den senare från och med den 1 oktober 1925.

Utskottet.

Den för dyrortsgrupperingen grundläggande bestämmelsen återfinnes i de av statsmakterna successivt utfärdade avlöningsreglementena och är av följande lydelse: "Fördelningen av de orter, där tjänstemännen äro stationerade, i de uti löneplanen upptagna 7 ortsgrupper fastställas av Kungl. Maj:t på grund av utredning rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna."

I föreliggande motion göres nu gällande, att vid de hittills verkställda ortsgrupperingarna tillbörlig hänsyn icke skulle hava tagits till en del för befattningshavare å vissa avlägset belägna orter säregna och levnadskostnadsfördyrande omständigheter. Härvid åsyftas järnvägstjänstemän ute i ödemarkerna samt tull-, lots- och fyrpersonal kring våra kuster och ute på kringflutna platser i havsbandet. Särskilt fästes i motionen uppmärksamheten på förhållandena vid vissa fyrplatser. De huvudsakliga anmärkningarna gå ut på att vid de för ortsgrupperingen verkställda utredningarna dels i livsmedelskostnaderna för dylika orter borde inräknas jämväl transportkostnad från inköpsorten och dels bostadskostnad borde upptagas med samma belopp som för den stad eller det mera tätbebyggda samhälle, till vilket vederbörande ort i administrativt hänseende hör.

Beträffande de principiella grunderna för ortsgrupperingen har socialstyrelsen i sitt över motionen avgivna yttrande särskilt understrukit den i avlöningsreglementena meddelade bestämmelsen, att grupperingen skall avse de *allmänna* levnadskostnaderna. Detta uttryck måste enligt styrelsens förmenande innebära, att för ortsgrupperingen skola tagas i beaktande de å varje ort i allmänhet gällande levnadskostnaderna utan hänsyn till de speciella faktorer av förbilligande eller fördyrande art, som råda för den ena eller andra samhällsklassen och då givetvis också utan hänsyn till de för statens befattningshavare egenartade levnadsomständigheterna. "Skulle dylika faktorer tillåtas påverka grupperingen", anför styrelsen, "synes det knappast möjligt att åvägbringa en enda enhetlig gruppering ens för alla de olika statliga tjänstemannakårerna."

Den tolkning av berörda stadgande i avlöningsreglementena, som socialstyrelsen sålunda givit uttryck för, måste enligt utskottets mening anses stå i full överensstämmelse med statsmakternas avsikt med ifrågavarande bestämmelse. Riksdagen torde emellertid i här förevarande avseende ej böra sträcka sig längre än att fastställa de grundläggande principerna, varefter det torde böra ankomma på de lagtillämpande myndigheterna — här Kungl. Maj:t efter förslag av socialstyrelsen — att tillse, att avsikten med lagstiftningen ifråga även förverkligas.

Ett avsteg från denna av utskottet företrädda grundsats skulle lätt kunna medföra överskådliga konsekvenser. Då det här gäller att verkställa en ortsgruppering, som skall ligga till grund för de löneförmåner, som skola utgå till befattningshavarna på de olika orterna, måste det givetvis uppkomma ett stort antal gränsfall, då vederbörande anse sig missgynnade genom den fastställda ortsplaceringen. Skulle riksdagen med anledning av den nu föreliggande motionen uttala sig för en viss tolkning av gällande bestämmelser i ett speciellt avseende som det förevarande, så hade riksdagen med största säkerhet att för framtiden emotse ett stort antal framställningar i liknande syfte.

Det torde ock böra uppmärksammas, att samma utredningar, som ligga till

grund för den i lönehänseende gällande ortsgrupperingen, i stor utsträckning komma till användning vid den gruppering av de olika orterna i riket, som äger rum enligt skattelagarna. Även vid uppgörandet av löneavtal mellan arbetsgivare och arbetare hava ortsgrupperingarna erhållit en mycket stor betydelse. Jämväl med hänsyn till nu berörda omständigheter skulle ett ställningstagande till en viss detalj i fråga om ortsgrupperingen kunna medföra konsekvenser av betydande räckvidd.

Hätill kommer, att det, såvitt utskottet kunnat finna, icke kan anses vara av behovet påkallat, att riksdagen tager ställning till frågor av den art, som de i den föreliggande motionen väckta. Ingen lär vilja förutsätta, att vare sig socialstyrelsen eller Kungl. Maj:t skulle avsiktligt placera viss ort i en lägre dyrortsgrupp än som betingas av förhandenvarande omständigheter och gällande avlöningsreglementen. Att misstag kunna förekomma vid ortsgrupperingarna torde vara oundvikligt, men i dylika fall torde ock rättelse lätt kunna vinnas. Att dylik rättelse i åtskilliga fall ägt rum, framgår av socialstyrelsens yttrande, vilket emellertid samtidigt genom anförda exempel giver vid handen, att ej alla klagomål kunna anses vara sakligt befogade.

Med det anförda har utskottet ej velat uttala något underkännande av syftet med den föreliggande motionen. Vad särskilt fyrpersonalen angår, synes det i motionen anförda giva vid handen, att denna personal på vissa fyrplatser genom platsens avskilda läge åtminstone i en del avseenden åsamkas högre levnadskostnader än befattningshavare på andra i samma ortsgrupp placerade orter. I de fall, då det på grund av faktiska förhållanden kan anses ur rätts- och billighetssynpunkter motiverat, att komensation lämnas för dylika högre kostnader, och i den mån sådan ej kan med stöd av gällande bestämmelser erhållas genom en upplacering i högre ortsgrupp, synes emellertid frågan om dylik komensation lämpligen böra lösas i annan ordning, exempelvis genom särskilda lönetillägg, såsom i motionen omförmälda enslighetstillägg, eller genom att vederbörande verk uppehåller eller lämnar ersättning för uppehållandet av sådan förbindelse, som erfordras för inköp av livsmedel m. m.

På grund av vad sålunda anförts och under åberopande jämväl av socialstyrelsens yttrande i frågan får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 mars 1927.

På utskottets vägnar:

ELOF LINDBERG.

Närvarande: herrar *Lindberg, Schill, Isacsson, Pettersson* i Köping, *Weibull, Olsson* i Högby*), *Morfeldt, Larson* i Tönnersa, *Andersson* i Löbbo och *Svensson* i Högsjöhult.

*) Ej närvarande vid justeringen.

Till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 4 februari 1927 har socialstyrelsen anbefallts till utskottet avgiva yttrande över en av herr Magnusson i Kalmar med flera i riksdagens andra kammare väckt motion (1927 nr 254) angående inordnandet i dyrortsgrupperingen av vissa, från det samhälle de tillhöra, avlägset boende tjänstemän. Till åttlydnad härav får socialstyrelsen anföra följande.

Motionen avser sådana från annan bebyggelse avlägset belägna orter, där några av statens befattningshavare äro placerade, vilka i lönehänseende äro beroende av dyrortsgrupperingen. Särskilt syftas härvid på järnvägstjänstemän ute i ödemarkerna samt tull-, lots- och fyrpersonal kring kusterna eller på öar i havsbandet.

I motiveringen till motionen framhålles beträffande tillförseln av nödvändighetsvaror för ifrågavarande personal, att densamma avsevärt fördyras dels genom det långa avståndet från de affärer, där inköpen måste göras, dels ock därigenom att inköp endast sällan kunna företagas och då för en längre tids behov, vilket medför ej blott räntekostnader utan även en del lagringsförluster. Dessa fördyrande faktorer hade vid socialstyrelsens utredning för dyrortsgrupperingen icke tagits i beaktande.

Med avseende på samma personals bostadskostnader anföres, att socialstyrelsen i fråga om dem av hithörande orter, som i administrativt hänseende tillhöra stadssamhälle, räknat med lägre hyreskostnader än för samhället i dess helhet, varigenom vissa av dessa orter kommit att placeras ända till två grupper lägre än de samhällen, inom vilkas områden de äro belägna.

Motionen utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och på vilket sätt vid resp. platser dyrortsgruppering hänsyn må kunna tagas till de synpunkter, som i det föregående berörts.

Den för dyrortsgrupperingen grundläggande bestämmelsen återfinnes i de av Kungl. Maj:t och riksdagen successivt antagna lönereglementena och lyder sålunda: "Fördelningen av de orter, där tjänstemännen äro stationerade, i de uti löneplanen upptagna 7 ortsgrupper fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av utredning rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna." I överensstämmelse med denna föreskrift och Kungl. Maj:ts beslut har socialstyrelsen företagit tvenne hela landet omfattande dyrortsgrupperingar, vilka tillämpats den första från och med år 1920 i samband med ikraftträdandet av det nya lönesystemet för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, den senare från och med den 1 oktober 1925. Samtidigt med beslutet om dessa bägge grupperingar meddelade Kungl. Maj:t styrelsen vissa närmare instruktioner angående deras utförande. Sedan styrelsen avgivit sina förslag och jämväl efter det Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse angående orternas placering i ortsgrupper, ha till stort antal inkommit underdåniga framställningar från befattningshavare om placering av deras ort i annan och högre ortsgrupp, varvid ofta anförts erinringar rörande vissa detaljer i det av socialstyrelsen för grupperingens utförande använda förfaringssättet. På grund av dessa framställningar har Kungl. Maj:t nödgats taga ståndpunkt till åtskilliga detaljer i det ifrågavarande utredningsarbetet, såsom närmare framgår av det följande.

Till en början vill styrelsen särskilt understryka den ovan anförda bestämmelsen i lönereglementena, att grupperingen skall avse de *allmänna* levnadskostnaderna. Detta uttryck måste enligt styrelsens förmenande innebära, att

för ortsgrupperingen skola tagas i beaktande de å varje ort i allmänhet gällande levnadskostnaderna utan hänsyn till de speciella faktorer av förbilligande eller fördyrande art, som råda för den ena eller andra samhällsklassen och då givetvis också utan hänsyn till de för statens befattningshavare egenartade levnadsomständigheterna. Skulle dylika faktorer tillåtas påverka grupperingen, synes det knappast möjligt att åvägabringa en enda enhetlig gruppering ens för alla de olika statliga tjänstemannakårerna. Så t. ex. skulle ett hänsynstagande till järnvägspersonalens fria frakter helt visst komma att medföra en nedflyttning av åtskilliga orter, där sådan personal är placerad, till billigare ortsgrupper än den, vari de nu stå, alldenstund nämnda personal kan hämta åtminstone en avsevärd del av sina förnödenheter från billigare men långt avlägsna orter, under det att befolkningen i övrigt är hänvisad till mer närbelägna inköpskällor. Hyresvillkoren för lägenheter, som tillhöra olika statens verk, äro icke fullt enhetliga inbördes och givetvis ej heller med de i den fria hyresmarknaden rådande priserna. Ett beaktande av hyresersättningen för tjänstebostäder skulle därför föranleda antingen särskilda grupperingar för de olika verkens behov eller ock placering av en och samma ort i olika ortsgrupper, allteftersom där bosatta tjänstemannakategorier i större eller mindre utsträckning hade ått sig upplåtna tjänstebostäder.

Sådana omständigheter ha emellertid ej kunnat få inverka på den efter orternas allmänna dyrhet verkställda ortsgrupperingen.

Praktiska hänsyn synas styrelsen böra göra förhållandet ensartat ifråga om de kostnader, som kunna uppstå i samband med inköpta varors transporterande från inköpskällan till hemmet. Styrelsen vill härvid ingalunda förneka, att icke dylika utgifter i vissa fall kunna vara ofrånkomliga, men med hänsyn till de skiftande avstånden, tillförsel förhållandena och förbrukningsvanorna är det utomordentligt svårt att finna några skäliga beräkningsgrunder. Några exempel på framställda yrkanden torde kunna verka förtydligande.

Från en bruksort, belägen ett stationshåll från en medelstor stad, hemställs till socialstyrelsen om beaktande av dess dåliga kötttillförsel. En kringresande slaktare besökte orten endast en gång i veckan och hade vanligen dålig sortering. Snart sagt allt kött måste därför hämtas från staden, och det ansågs skäligt, att köttkostnaden för orten beräknades till stadens pris med tillägg för postpaketsporto för sändning åtminstone en gång varje vecka.

Personalen på en ödligt belägen järnvägsstation kunde erhålla mjölk till relativt billigt pris från byar, belägna 2 å 3 km. vid sidan om järnvägslinjen, men måste då ombestyrta hämtning. Med utnyttjande av sin fraktfrihet togo de emellertid i stället mjölk med järnvägen på c:a 50 km. avstånd, varvid de visserligen fingo betala ett högre pris, men sluppo besväret, och yrkade nu på, att det högre priset inklusive frakt skulle medräknas vid bestämmande av ortens plats i grupperingen.

Från en fyrplats, belägen på en större välbefolkad ö, framhölls, att nära nog alla förnödenheter måste köpas från en närbelägen stad å fastlandet och att därför vid beräklandet av ortsdyrheten kostnader såväl för skjutsar tvärs över ön som för båtfärd från ön till staden och tillbaka borde beaktas.

Mellan dessa fall och de i motionen framhållna svårigheter, som uppstå för personal på ödligt belägna fyrplatser och dylikt, är det synnerligen vanskligt att draga någon gräns. Såväl å det ena som det andra slaget av orter torde en del tillförselkostnader och besvär vara ofrånkomliga, som för en stadsbo äro okända. Å andra sidan lärer dock personal, som blir placerad på orter med dålig tillförsel, inrätta sin förbrukning på sådant sätt, att svårigheterna och kostnaderna i avsevärd mån utjämnas. Med hänsyn till att ortsgrupperin-

gen för närvarande omfattar inemot 6,000 orter, från vilka prisuppgifter införskaffas, torde det emellertid få anses uteslutet, att en central myndighet skulle kunna självständigt bedöma uppgifter angående omfånget av dylika kostnader, vilka otvivelaktigt skulle inkomma från en icke ringa del av de undersökta orterna. En gruppering åter, som i sådant avseende bleve nödsakad att bygga på de från orterna erhållna upplysningarna utan möjlighet till kritik och hopjämkning av stridiga meningar, komme obetingat att lämna rum för befogade anmärkningar.

Beträffande en enda förnödenhet, nämligen bränsle, har styrelsen dock funnit, att oundgänglig transportkostnad borde vid avgivandet av uppgifterna för dyrortsgrupperingen kunna inräknas utan risk för alltför stora ojämnheter i materialet, och har därför jämväl föreskrivit, att dylikt pålägg borde ske i de av vederbörande kommunala myndigheter införskaffade prisuppgifterna å nämnda varuslag. Såsom exempel på, huru till och med en dylik till synes naturlig föreskrift kunnat missbrukas, vill styrelsen anföra, att från en ort i Norrlands kustområde, där enligt ortsmyndigheternas förmenande den saluförda veden icke var av fullgod beskaffenhet (nämligen icke "grov, klugen"), vedpris upptogs på en ort belägen på ett avstånd järnvägsledes av c:a 150 km. med tillägg av järnvägsfrakt. Att en sådan prissättning intet har att skaffa med de aktuella levnadskostnaderna, torde få anses uppenbart.

Skulle de särskilda hushållens transportkostnader i ökad omfattning få påverka Ortsgrupperingen, komme detta enligt styrelsens förmenande att erbjuda avsevärda vanskligheter. Det bör i detta sammanhang också uppmärksammas, att vid grupperingen, enligt de av Kungl. Maj:t lämnade instruktionerna, åtskilliga andra utgiftsposter utelämnas ur beräkningarna på grund i främsta rummet av svårigheterna att för olika orter erhålla jämförbara prisuppgifter. Häril bland finnas till ej ringa antal poster, som äro utmärkande allenast för levnadssättet inom ett visst slag av orter, t. ex. i ett fall enbart större städer, i ett annat landsbygdsorter o. s. v. Sammanlagt kunna de utgiftsposter, som undantagits från de till grund för dyrortgrupperingarna liggande beräkningarna uppskattas till ungefär $\frac{1}{4}$ av samtliga hushållskostnader i ett typiskt arbetarhushåll. Enligt den uppfattning, som redan tidigare vid flera tillfällen av socialstyrelsen gjorts gällande, torde emellertid denna omständighet ej ha föranlett några nämnvärda förskjutningar i orternas inbördes placering, enär de utelämnade posterna kunna antagas omfatta ungefär enahanda procentisk andel av budgeten å samtliga orter. Att genom den av styrelsen använda metoden någon fullständig matematisk rättvisa skulle kunna uppnås, får dock anses vara uteslutet. Om genom någon metod och med något mått av arbete exakt rättvisa vore uppnåelig, vilket styrelsen nödgas betvivla, lär den i allt fall icke kunna vinnas för mer än *en* typ av hushåll; för andra hushåll med skiljaktigheter i medlemsantal, sammansättning, inkomstförhållanden och levnadsvanor m. m. skulle ojämnheter likväl komma att uppstå. De ständigt fortgående om ock smärre prisfluktuationerna medföra dessutom, att efter kort tid ett för en viss tidpunkt vunnit beslutat blir i någon mån föråldrat.

Vad särskilt de avlägset belägna järnvägs- samt tull-, fyr- och lotsplatserna beträffar, kan det måhända vidare ifrågasättas, huruvida den av socialstyrelsen tillämpade och av Kungl. Maj:t i anledning av framförda klagomål godtagna beräkningsgrunden verkar uteslutande ekonomiskt ofördelaktigt för de därstädes bosatta befattningshavarna. Med avseende på samtliga i undersökningen ingående varuposter har styrelsen nämligen räknat med priserna å den närmast belägna bebyggda ort, med vilken samfärdsel regelbundet upprätthålles och från vilken i stort sett tillförsel sker. Åtskilliga av dessa förnöden-

heter torde emellertid personalen på de avlägsna orterna kunna erhålla till åtskilligt billigare priser. Ligger sålunda orten vid havet, är detta givetvis i regeln fallet med fisk, och om egen odling kan förekomma eller husdjur hållas, vanligen med produkter därav. Tvånget att proviantera för längre tids behov torde medföra ej blott högre ränte- och lagringskostnader, utan även i viss utsträckning lägre inköpspriser, enär partirabatter kunna utnyttjas o. s. v.

Det torde visserligen kunna finnas enstaka undantagsfall, där man med tämlig visshet kan säga, huruvida den av socialstyrelsen använda beräkningsgrunden kommer att medföra övervägande fördelar eller nackdelar för den enskilde befattningshavaren med hänsyn till hans individuella levnadsomständigheter, men i allmänhet vill det synas, som om vägandet av för- och nackdelar mot varandra skulle ställa sig vanskligt nog.

I de fall, där olägenheterna äro särskilt framträdande, har dessutom, såsom jämväl i motionen omnämnes, vederbörande ämbetsverk vidtagit vissa anordningar för att lindra dem. Principiellt finner socialstyrelsen detta förfaringsätt vara att förorda, enär det egna verket med helt annan grad av sakkunskap kan bedöma behoven på ett relativt fåtal orter än socialstyrelsen, som har att verkställa kostnadsberäkningar för samtliga orter i riket, har möjlighet till. I åtskilliga fall kunna också de rent individuella behoven tillgodoses bättre på förstnämnda sätt än genom generellt beaktande vid dyrortsgrupperingarna, t. ex. beträffande inackorderingsbidrag för skolpliktiga barn.

Givetvis har vid den föregående framställningen icke tagits hänsyn till de svårigheter av annan än rent ekonomisk art, vilka kunna uppstå för personalen på ensligt liggande orter, enär sådana synpunkter över huvud taget icke böra få påverka dyrortsgrupperingen.

Med avseende på den i socialstyrelsens beräkningar ingående bostadskostnaden för vissa inom stadssamhällen belägna fyrplatser har i motionen förutsatts, att densamma beräknats på grundval av de för statens tjänstebostäder rådande hyrorna. Såsom redan av det föregående torde vara tydligt, är detta emellertid icke fallet. Även där på en ort icke finnas andra bostäder än sådana, som tilhandahållas av något eller några av statens verk, ha de för dylika lägenheter betingade hyrorna icke fått påverka ortsgrupperingen. Finnes på en ort fri hyresverksamhet i sådan omfattning, att en verklig hyresmarknad kan anses ha uppstått, ha genom allmän hyresräkning utrönts medelhyrorna för å orten förekommande lägenheter av olika storlekskategorier och dessa medeltal lagts till grund vid beräkning av hyresnivån. Å orter, där fri hyresverksamhet saknas eller är av så ringa omfattning, att man måste anse en verklig hyresmarknad icke förekomma, har socialstyrelsen, i överensstämmelse med av Kungl. Maj:ts givna direktiv, med tillhjälp av de upplysningar, som kunnat inhämtas, sökt mera generellt för större grupper av orter utröna den genomsnittliga bostadskostnaden. Ett dylikt förfaringsätt har i främsta rummet blivit nödvändigt med avseende på det övervägande antalet landsbygdskommuner, alla smärre järnvägsstationer och andra orter utan nämnvärd tätboende befolkning. För ett stort antal dylika kommuner och orter, å vilka med avseende på bostadskostnaden inga särskilt fördyrande förhållanden kunna anses vara rådande, har nu en och samma kostnad antagits gälla. Till dessa orter höra bland andra fyrplatser, som äro belägna på i övrigt obebodda öar och skär. Nämnda bostadskostnad har satts ungefärligen i jämnhöjd med den, som vid allmän hyresräkning befunnits vara rådande i de billigaste i räkningen ingående städerna och stadliktande samhällena.

Med avseende på nyssnämnda fyrplatser har styrelsen alltså funnit det riktigast att antaga en enhetlig bostadskostnadsnivå, oavsett om orterna äro

belägna inom kommuner av mer eller mindre lantlig karaktär eller om de administrativt tillhöra städer. Av de faktorer, som åstadkomma högre bostadskostnad i en stad än på landsbygden, måste de nämligen anses helt och hållet oberoende. Mot detta förfaringssätt torde i främsta rummet kunna invändas, att det är ett onödigt pedanteri att för olika delar av det till en och samma stad hörande området räkna med olika bostadskostnad. Erinringen synes socialstyrelsen fullt berättigad, så länge fråga är om ett sammanhängande tätbebyggt område, och har styrelsen vid ortsgrupperingen jämväl gentemot erinringar från tjänstemannahåll (t. ex. från Falköping) hävdad, att dylik uppdelning icke borde ske. Förhållandena synas dock ställa sig annorlunda, när med ett föga utbrett tätbebyggt stadsområde i administrativt hänseende sammanslagits en vidsträckt landsbygd resp. skärgård. Skulle socialstyrelsen som grundval för ortsgrupperingen ha låtit den för staden beräknade hyresnivån gälla även för avlägsna orter inom ett dylikt område, torde det icke ha kunnat undvikas, att missnöje uppstått å orter belägna nära intill men utanför detta område, som blivit placerade i lägre ortsgrupper. Bland de talrika exempel, som skulle kunna lämnas på dylika förhållanden, vill styrelsen här endast anföra två.

På ett avstånd av 6 km. utanför en mindre stad ligger i en ren skogsbygd en järnvägsstation utan någon vidare bebyggelse; administrativt tillhör den staden. Ytterligare några km. längre bort på järnvägslinjen men utanför stadens administrativa gräns ligger i en likartad trakt ännu en station av samma typ. Om den förstnämnda av dessa stationer med hänsyn till stadens hyresnivå blivit placerad i högre ortsgrupp än den senare, torde en dylik åtgärd icke ha kunnat undgå att betraktas som orättvis av personalen på denna sistnämnda station. — I skärgården ungefär en mil fågelvägen utanför Västervik ligger den i motionen omnämnda fyrplatsen Spårö inom stadens administrativa område. Helt nära intill densamma äro belägna på ena sidan Grönö tullstation och på den andra Idö lotsplats, bägge inom Västerrum, vilken är en ren landsbygdskommun. Att för denna sockens fastlandsdel antaga högre hyreskostnad än för flertalet andra landskommuner finnes intet skäl. Hade nu den beräknade hyreskostnaden för Västervik tillämpats för Spårö, men den antagna bostadskostnaden i Västerrum för Grönö och Idö, hade följden blivit, att den förra platsen blivit placerad i grupp C men de bägge senare i grupp A, ehuru de som nämnt äro belägna intill varandra och av fullt ensartad karaktär med avseende å natur och bebyggelse.

För de många orter, där motsvarande förhållanden råda, torde det enligt styrelsens uppfattning vara svårt att förena rimlig begränsning av arbetet i och för ortsgrupperingen med skälig rättvisa i avseende på placeringen på annat sätt än att man räknar med varukostnaderna å den ort, med vilken tillförsel regelbundet upprätthålles, skatterna i den kommun, där resp. orter äro belägna, och bostadskostnaden med hänsyn till de å orten rådande bebyggelseförhållandena, oavsett om orten administrativt utgör del av stad eller landskommun.

I motionen anföres till slut ett exempel på huru hyresvillkoren och avlöningsförhållandena i praktiken ställa sig för en av de befattningshavare, som äro stationerade på en fyrplats, som av socialstyrelsen placerats i lägre ortsgrupp än den, dit den stad hör, inom vars område fyrplatsen är belägen. Det gäller här fyrmästaren å Grimskärs fyrplats inom Kalmar stad. Det framhålles, att hans avlöning minskats med 368 kr. pr. år, därigenom att Grimskär placerats i grupp B och icke som Kalmar stad i grupp D. I hyra erlägger han till lotsverket 291 kr. per år, och framhålles det, att han inom staden för summan av de bägge nämnda beloppen eller 659 kr. skulle kunna hyra en 2-rumslägen-

het med alla stadsbekvämligheter, om ock icke i stadens mest centrala delar. Den verkställda jämförelsen torde möjligen blivit i någon mån missvisande däri-
genom, att det icke omnämnes, att den av fyrmästaren innehavda lägenheten
icke består av 2 rum och kök, med vilken lägenhetskategori ju jämförelsen
skett, utan enligt uppgift från lotsstyrelsen av 4 rum och kök; ett av rum-
men är dock ett med kamin försett vindsrum. Fyrmästarens lägenhet, som har
en sammanlagd nyttig golvyta av 71 kvm., torde sålunda icke i storleksavseende
kunna jämföras med en vanlig 2-rumslägenhet. Fyrvaktaren och fyrbiträdet
på Grimskär betala vardera till lotsverket för mindre lägenheter om 2 rum och
kök 180 kr. per år.

För själva dyrortsgrupperingen torde emellertid dessa hyressiffror så till
vida sakna betydelse, som, enligt vad förut framhållits, socialstyrelsen i enlig-
het med Kungl. Maj:ts direktiv icke låtit de av statens befattningshavare för
lägenheter upplåtna i statens hus utgående hyrorna inverka på grupperingen.

Det ovan anförda torde till fullo giva vid handen, att styrelsen finner det vara
förenat med icke obetydliga svårigheter och kunna leda till mindre önskvärda
konsekvenser, om förändringar vidtagas i de hittills för dyrortsgrupperingarna
gällande direktiven på en eller flera enstaka punkter. Styrelsen är å andra
sidan till fullo medveten om, att vanskligheter möta såväl att uppställa regler
för dyrortsgrupperingens verkställande, vilka i möjligaste mån likformigt till-
godose alla orter, som att erhålla ett tillräckligt uttömmande och vederhäftigt
prismaterial för bedömandet av levnadskostnaderna å de olika orterna. Den
stora praktiska användning, som dyrortsgrupperingarna fått ej blott vid be-
stämmandet av statens befattningshavares löneförmåner utan jämväl för regle-
randet av de skattefria avdragen samt vid löneavtalens upprättande inom det
enskilda näringslivet, giver vid handen, att det är av stor betydelse, att metoden
för grupperingarnas verkställande blir så tillfredsställande som möjligt. Det
har därför varit styrelsens avsikt att i god tid, innan en ny gruppering kom-
mer ifråga till utförande, hos Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för utnytt-
jande av den erfarenhet, som i samband med den åren 1924—1925 verkställda
dyrortsgrupperingen vunnits angående verkan av nu gällande föreskrifter. Mel-
lankommande hinder och däribland det stora antal fall, där från tjänstemäns
sida gent emot utredningens resultat anförts klagan — som i några fall ännu
icke avgjorts — ha emellertid hindrat styrelsen att hittills förverkliga denna
avsikt.

GUNNAR HUSS.

Hugo Heyman.
